02/02/2024

Total Pages : 4

B.A./5th Sem (H)/SNSK/23(CBCS)

2023

5th Semester Examination

SANSKRIT (Honours)

Paper : C 11-T

[Vedic Literature]

[CBCS]

Full Marks : 60 Time : Three Hours

The figures in the margin indicate full marks. Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. अधोलिखितेषु यथेच्छं **दश** प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च समाधेया : 2×10=20

(क) 'कविक्रतुः' कः ? स कैः सह कुत्रागच्छति ?

(ख) अग्निः कीदृशं यज्ञं विश्वतः व्याप्य निष्ठति ? स यज्ञः कुत्र गच्छति ?

(ग) कस्मिन् वेदे शिवसंकल्पसूक्तं वर्तते ? तत्र कस्य स्तुतिर्विहिता ?

(घ) देवेषु एकोऽधिदेवः कः ? तस्य विशेषणद्वयं प्रदीयताम्।

(ङ) 'न मा मिमेथ न जिहीळ एषा' — अत्र कः वक्ता ? 'जिहीळ' इति पदस्य कोऽर्थः ?

P.T.O.

(च) उषासूक्तस्य (ऋ.3.61) कः ऋषिः ? कुत्र चास्य सूक्तस्य विनियोगः क्रियते ?

(छ) विशेषविनियोगः कतिधा विभक्तः ? तेषां कानि नामानि ?

(ज) पृथिव्यादौ कुत्रासीत् ? तस्याः हृदयं कुत्र वर्तते ?

(झ) विश्वंभरा, वसुधानी, निवेशिनी, हिरण्यवक्षा-इत्येषां पदानां अर्थं लिखत।

(ञ) 'रथनाभौ' अराः इव मनसि के वर्तन्ते ?

(ट) अनुव्रतः पितुः पुत्रो माता भवतु संमनाः —

कुत्रोऽयं मन्त्रो वर्तते ? मन्त्रार्थः कः ?

(ठ) 'सम्यञ्चः', 'सव्रता' इति पदयोः कोऽर्थः ?

(ड) 'मुण्डकोपनिषद्' सम्बन्धो वेदः कः ? अत्र कति खण्डाः सन्ति ?

(ढ) देवानां प्रथमः कः आसीत् ? स कं किमुपदिष्टवान्।

(ण) 'वदतु', 'अश्नवत्' इत्यनयोः पदयोर्मध्ये एकस्य पदसाधनं क्रियताम्।

2. अधोलिखितेषु यथेच्छं **चत्वारः** प्रश्नाः समाधेयाः (येषु एकस्योत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च दातव्यम्) : 5×4=20

(क) अग्निना रयिमश्नवत् पोषमेव दिवेदिवे।

यशसं वीरवत्तमम्॥

— इत्यस्य मन्त्रस्य ऋषि-छन्दोदेवता-निर्देशपुरःसरं सायणभाष्यमाश्रित्य व्याख्या कार्या।

(ख) ऋषि-छन्दो-देवतानिर्देशपुरःसरं सायणभाष्यमाश्रित्य व्याख्यायताम् —

य आत्मदा बलदा यस्य विश्व।

उपासते प्रशिषं यस्य देवाः।

यस्य छायामृतं यस्य मृत्युः

कस्मै देवाय हविषा विधेम॥

(ग) 'तस्मिन् सूक्ते प्रथमाया ऋचो द्वितीयस्यां पवमानेष्टौ स्विष्टकृतो याज्यात्वेन विनियोगः भाष्यवचनमिदं स्फुटीक्रियताम्।

(घ) अधः प्रदत्तस्य मन्त्रस्य पदपाठं कृत्वा कस्यापि पदद्वयस्य स्वरसाधनं कुरुत —

उप त्वाग्ने दिवेदिवे दोषावस्तर्धिया वयम्।

नमो भरन्त एमसि॥

(ङ) अधः प्रदत्तस्य मन्त्रस्य व्याख्या कार्या —

यज्जाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदु सुप्तस्य तथैवैति।

दूरंगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु॥

(च) सत्यमेव जयति नानृतं सत्येन पन्था विततो देवयानः।

येनाक्रमन्त्यृषयो ह्याप्तकामा यत्र तत् सत्यस्य परमं निधानम्॥

P.T.O.

05/02/2024

Total Pages : 3

B.A./5th Sem (H)/SNSK/23(CBCS)

2023

5th Semester Examination

SANSKRIT (Honours)

Paper : C 12-T

[Sanskrit Grammar]

[CBCS]

Full Marks : 60

Time : Three Hours

The figures in the margin indicate full marks. Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु दशप्रश्नाः संस्कृतेन देवनागर्य्या समाधेयाः — 2×10=20

(क) कति माहेश्वराणि सूत्राणि? कानि च तानि?

(ख) कति प्रकारकाणि सूत्राणि भवन्ति? कानि च तानि?

(ग) बाह्यप्रयत्नः कतिविधः के च ते?

(घ) एचामपि द्वादश भेदाः भवन्ति, कथम्?

(ङ) के अन्तःस्थवर्णाः?

(च) गुणसन्धिविधायकं सूत्रं किमस्ति? 'गणेशः' इत्यत्र कः सन्धिविच्छेदः?

P.T.O.

(छ) दीर्घसन्धि विधायकं सूत्रं किमस्ति ? दीर्घसन्धेः एकमुदाहरणं लिखतु।

(ज) 'पतञ्जलिः' इत्यत्र कः सन्धिविच्छेदः ?

(झ) श्चुत्वसन्धिविधायकं सूत्रं किमस्ति ?

(ञ) तवर्गस्य लकारे परे कः सन्धिः स्यात् ?

(ट) उक्ते कर्मणि का विभक्तिर्भवति ?

(ठ) वचनमात्रे प्रवर्तितायाः विभक्तेः कानि उदाहरणानि ?

(ड) 'सः माणवकं पन्थानं पृच्छति।' इत्यत्र गौणकर्मपदं किं विद्यते ?

(ढ) किं करणम् ? करणकारके का विभक्तिर्भवति ?

(ण) अधोलिखितस्य रेखाङ्कितपदद्वयस्य कारक-विभक्तिः निर्णेया —

(i) तिलेषु तैलमस्ति।

(ii) अग्नये स्वाहा।

2. निम्नलिखितेषु प्रश्नेषु ***चत्वारः*** प्रश्नाः समाधेयाः (एकस्योत्तरं संस्कृतभाषया देवनागर्य्या चावश्यं देयम्) : 5×4=20

(क) 'आदिरन्त्येन सहेता' इति सूत्रं व्याख्यायताम्।

(ख) अनुनासिकसञ्ज्ञाविधायकं सूत्रं सोदाहरणं व्याख्येयम्।

(ग) का नाम सन्धिरिति सम्यग्विविच्य तद्भेदाः सोदाहरणं प्रतिपादनीयाः।

(घ) 'स्थानेऽन्तरतमः' इति सूत्रं व्याख्यायताम्।

(ङ) कः प्रातिपदिकार्थः ? प्रातिपदिकार्थमात्रस्य उदाहरणं किम् ?

(च) 'आधारोऽधिकरणम्' इति सूत्रं व्याख्यायताम्।

3. अधोलिखितेषु ***प्रश्नद्वयस्योत्तरं*** प्रदेयम् : 10×2=20

(क) सवर्ण-संयोग-स्वरित-पद-संज्ञाविधायकानि सूत्राणि विलिख्य लघुसिद्धान्तकौमुद्याः मङ्गलाचरणश्लोकं व्याख्यायताम्।

(ख) वर्णानामुच्चारणस्थानानि लिखित्वा तेषामाभ्यन्तरप्रयत्नाः प्रदर्शनीयाः।

(ग) मद्ध्वरिः, पावकः, श्रीशः, गङ्गौघः, तट्टीका, तच्छिवः, शिवो बन्धः, हरी रम्यः-एषु चत्वारः सूत्रनिर्देशपूर्वकं साध्यन्ताम्।

(घ) बलिं भिक्षते वसुधाम्, गां दुग्धं दोग्धि
रामेण वाणेन हतो बाली, ग्रामादायाति,
मातुः स्मरति, मोक्षे इच्छास्ति, हे राम।

एतेषु पञ्चानां विशेषसूत्रनिर्देशपुरःसरं कारक-विभक्तिः निर्णेया।